

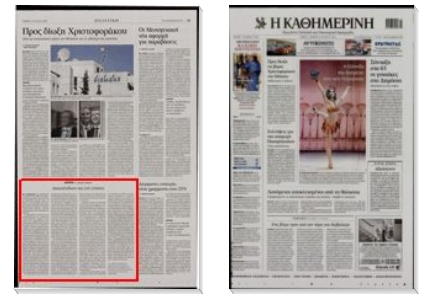
ΑΠΟΕΠΕΝΔΥΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗ ΓΝΩΣΗ

Μέσο: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ημ. Έκδοσης: . . . 4/7/2009 Ημ. Αποδελτίωσης: . . 4/7/2009

Σελίδα: 11

Innews AE - The science of information - <http://www.innews.gr>

ΑΠΟΨΗ Του ΑΓΓΕΛΟΥ ΧΑΝΙΩΤΗ*

Αποεπένδυση και στη γνώση;

Με τη διακήρυξη της Λισσαβώνας τον Μάρτιο του 2000 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έθεσε στόχο να γίνει η Ευρωπαϊκή Ένωση μέχρι το 2010 «η πιο δυναμική και ανταγωνιστική οικονομία στον κόσμο, βασισμένη στη γνώση». Τα ευρωπαϊκά κράτη έδωσαν απόλυτη προτεραιότητα στην προαγωγή της έρευνας.

Συγκεκριμένη συνταγή για τη χρηματοδότηση και οργάνωση της έρευνας δεν υπάρχει· τα μοντέλα που εφαρμόζονται στις προηγμένες χώρες είναι ποικίλα. Στη Βρετανία και τη Γερμανία υπάρχουν εθνικοί φορείς χρηματοδότησης, που χρηματοδοτούν ερευνητικά προγράμματα, ως επί το πλείστον στα πανεπιστήμια, τους κύριους φορείς βασικής έρευνας· παράλληλα, στη Γερμανία έρευνα διεξάγεται σε ειδικευμένα ερευνητικά ιδρύματα, όπως τα Ινστιτούτα Μαξ Πλανκ· στη Γαλλία το Εθνικό Συμβούλιο Επιστημονικής Έρευνας οργανώνει ερευνητικές ομάδες, συνήθως ενταγμένες σε πανεπιστήμια. Τα μοντέλα είναι διαφορετικά, αλλά κοινά στοιχεία τους είναι η χορήγηση κονδυλίων με βάση πραγματικές ανάγκες, επιδόσεις και προοπτικές, η συνεχής αξιολόγηση και κυρίως η ύπαρξη συγκεκριμένων στρατηγικών για την έρευνα, η οποία διαμορφώνεται από κοινού από επιτροπές ερευνητών, πανεπιστημιακών και διοικητικών παραγόντων. Το 1995 ήμουν μέλος μιας επι-

τροπής για την αξιολόγηση των ελληνικών ερευνητικών ιδρυμάτων (του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών και του Ινστιτούτου Τεχνολογίας και Έρευνας). Ομόφωνη διαπίστωσή μας ήταν η υψηλότερη ποιότητα του έργου και η απουσία μιας εθνικής στρατηγικής για την έρευνα. Επί δεκαπέντε χρόνια η κατάσταση έμενε στάσιμη· εθνική στρατηγική δεν δημιουργήθηκε, αντί τούτου γίνονταν σπασμωδικές ενέργειες, που μπορεί να μην ήταν πολύ αποτελεσματικές, δεν ήταν όμως ούτε ιδιαίτερα επιζήμιες. Ένα χρόνο πριν από την προθεσμία που έθεσε η Ε.Ε. για τη δημιουργία μιας Ευρώπης της γνώσης, τα πράγματα άλλαξαν. Όχι πως δημιουργήθηκε μια στρατηγική· απλώς τώρα τα σπασμωδικά μέτρα είναι απολύτως καταστροφικά.

Το υπουργείο Ανάπτυξης εξήγγειλε τον κατατεμαχισμό του μεγαλύτερου και πιο επιτυχημένου ερευνητικού ιδρύματος της χώρας, του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών. Το πρόβλημα δεν είναι μόνο το περικόχον των εξαγγελιών· προϊόν τσαπατσουλιάς και απερισκεψίας υπουργικών μανδρινών άσχετων με το αντικείμενο της έρευνας· αλλά κυρίως το ίδιο το γεγονός ότι έγιναν εξαγγελίες χωρίς αξιολογήσεις, χωρίς συστάσεις από ειδικούς, χωρίς συζήτηση με την ερευνητική και την ακαδημαϊκή κοινότητα, χωρίς το οποιοδήποτε στοιχείο στρατηγικής και πολιτικής. Δεν ισχυρίζομαι ότι δεν χρειάζεται να

γίνουν αλλαγές στην οργάνωση της έρευνας. Όχι όμως έτσι· φτάνει να! Το υπουργείο Ανάπτυξης παίζει εν ου παικτοίς.

Στέκομαι λίγο στην περίπτωση του Κέντρου Ελληνικής και Ρωμαϊκής Αρχαιότητας (ΚΕΡΑ), το οποίο λόγω ειδικότητας γνωρίζω καλύτερα. Σε μια εποχή που ακρογωνιαίος λίθος της εξωτερικής πολιτικής για όλα τα εθνικά θέματα είναι η ιστορική έρευνα· ιδιαίτερα για το Μακεδονικό· το ΚΕΡΑ υπηρετεί αποτελεσματικά τα εθνικά συμφέροντα, ακριβώς με το να ασκεί ερευνητικό έργο συστηματικό, επίπονο, λεπτομερές, απαλλαγμένο από εθνικιστικές κορώνες και πατριδοκομπλίες και κατά τούτο απολύτως αξιόπιστο. Το ΚΕΡΑ έχει κερδίσει την εκτίμηση της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας ως ο σοβαρότερος και εγκυρότερος φορέας για την έρευνα της αρχαίας Μακεδονίας. Με πενιχρότητα μέσα έχει εκδώσει πάνω από 50 ξενόγλωσσα επιστημονικά συγγράμματα για την αρχαιότητα, καθιστώντας τη σειρά Μελετήματα μία από τις σημαντικότερες, διεθνώς, επιστημονικές σειρές στον τομέα των αρχαιολογικών επιστημών. Ποια εθνική στρατηγική για την έρευνα επιβάλλει, παρακαλώ, την υποβάθμισή του σε παράρτημα του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών;

Πριν από ένα μόλις χρόνο ο πρωθυπουργός έλεγε στον εορτασμό

των 50 χρόνων του ΕΙΕ ότι «η προαγωγή της γνώσης, το σημαντικότερο κεφάλαιο που μπορεί να διαθέτει μια κοινωνία, δεν μπορεί να υποτάσσεται σε οποιαδήποτε άλλη επιμέρους στόχευση, σε οποιοδήποτε άλλο μικροσυμφέρον, σε οποιονδήποτε άλλο υπολογισμό... Έχει φτάσει η ώρα η Ελλάδα να πάψει να είναι χώρα εξαγωγής επιστημόνων και εισαγωγής γνώσης. Το παράδειγμα του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών δείχνει ότι αυτό είναι εφικτό. Δείχνει ότι ήδη διαθέτουμε σημαντικούς πυρήνες παραγωγής γνώσης... Αυτό που χρειάζεται είναι αυτούς τους πυρήνες να τους ενισχύσουμε ουσιαστικά, να τους διασυνδέσουμε σε ένα πυκνό δίκτυο συνεργασίας, να πολλαπλασιάσουμε την εμβέλειά τους, να δημιουργήσουμε νέους... Η επένδυση στη γνώση είναι η αποδοτικότερη και πιο δίκαια επένδυση που μπορεί να κάνει μια κοινωνία». Η εξαγγελία του υπουργείου Ανάπτυξης κάνει σήμερα αυτή την ωραία ομιλία μνημείο υποκρισίας μιας κυβέρνησης που, καταρρέοντας κάτω από το βάρος της ανικανότητάς της, αφήνει πίσω καμένη γη, πλέον και στον τομέα της έρευνας.

* Ο κ. Αγγελος Χανιώτης είναι καθηγητής Αρχαίας Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης και το Institute for Advanced Study, Πρίνστον, τ. αντιπρύτανης Πανεπιστημίου Χαϊδελβέργης.